

16.10.2009

Arvoisa kulttuuri- ja urheiluministeri Stefan Wallin, lapsiasiainvaltuutettu, arvovieraat, ja ennen kaikkea saamelaisnuoret.

Aluksi haluan toivottaa myös omasta puolestani toivottaa onnea saamelaiskäräjien kulttuuripalkinnon saaneelle SomBy-rockyhtyeelle.

Kiitän kutsusta tähän tärkeään tilaisuuteen ja olen hyvin iloinen nähdessäni että tämä nuortenkonferenssi on ollut tuonut tänne näin paljon saamelaisnuoria paikalle. Tämä tilaisuus osoittaa että meillä on aktiivisia saamelaisnuoria ja sen että saamelaispolitiikalla on tulevaisuutta.

Saamelaiskäräjien perustamisesta on vajaa 15 vuotta aikaa. Saamelaiskäräjät on vakiinnuttanut asemansa osana suomalaista yhteiskuntaa, mutta saamelaisnuorten osallisuus on kehittynyt hitaasti. Saamelaisnuoret ovat tuoneet aktiivisesti omia esityksiä ja näkemyksiään yhdistyksensä, Suomen Saamelaisnuorten kautta vuodesta 1998 lähtien. Kansalaisjärjestötoiminta on tärkeää mutta saamelaisnuorten aseman kehittäminen ja huomioiminen saamelais- ja valtakunnan politiikassa tarvitsee institutionaalisempaa otetta. Ollessani Saamelaiskäräjien jäsenenä ja sen kulttuurilautakunnan puheenjohtajana 2000-luvun alussa esitin nuorisotelimen perustamista Saamelaiskäräjien yhteyteen ja järjestimme asiassa seminaarin. Aika ei ollut vielä silloin kypsä nuorisotelimelle. Nuorisotelimen perustamista vastustettiin, koska ei haluttu käsitellä nuorten asioita erillisenä muiden saamelaisten asemasta.

Viime saamelaiskäräjävaaleissa saamelaiskäräjät nuortui ja tarve ja hyväksyntä nuorisotelimen perustamiseksi saatiin Saamelaiskäräjien yleiskokouksesta. Saimme hyvin nopeasti hankkeellemme nuorisotelimen perustamiseksi Saamelaiskäräjien yhteyteen taloudellista ja tiedollista tukea opetusministeriöltä, jonka rahoituksen turvin olemme asettaneet työryhmän tälle vuodelle valmistelemaan nuorisotelimen perustamista Saamelaiskäräjien yhteyteen. Työryhmä koostuu saamelaisnuorista ja he ovat tarttuneet tehtäväänsä vakavasti ja tehokkaasti – tämä seminaari on tästä hyvä osoitus. Nuoret saavat esityksensä nuorisotelimeksi, sen rahoitukseksi ja tehtäviksi valmiiksi tänä syksynä, ja toivon, että nuorisotelin on toiminnassa ensi vuoden alusta lähtien. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että saamme opetusministeriöltä pysyvän erityisavustuksen nuorisotelimen toimintaan. Toivon, että saamme rahoituksen nuorisotelimen toimintaan.

Saamelaisyhteisömme tulevaisuus on nuorten ja lasten varassa. Vanhemmat sukupolvet siirtävät tietotaitonsa lapsille ja nuorille ja on heidän tehtävänsä kantaa kulttuuria taas uusille sukupolville. Saamelaiskulttuuriin asema suomalaisessa yhteiskunnassa on parantunut 1900-luvun tilanteesta mutta saamen kielten ja kulttuurin tulevaisuus ei ole riittävän turvattua jotta voisimme huokaista ja olla tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Tarvitsemme nuorten näkemyksiä siitä, miten voimme turvata saamelaiskulttuurin ja kielten elinvoimaisuuden tuleville sukupolville. Tulevalla nuorisotelimellä on paljon työnsarkaa ja vastuuta.

Pidän tärkeänä, että tulevalle nuorisotelimelle turvataan aitoa päätäntävaltaa ja resursseja. Olisi hienoa, että nuorisotelin voisi myöntää rahoitusta nuorisoa koskeviin hankkeisiin ja toimintoihin, osallistua vaikuttamaan valtakunnalliseen nuorisopolitiikkaan ja tehdä aloitteita ja esityksiä saamelaisnuorten aseman parantamiseksi. En halua liikaa ohjata nuorten esityksiä nuorisotelimeksi, mutta toivoisin, että tuleva nuorisotelin käsitelisi myös saamelaiselinkeinoihin, koulutuspolitiikkaan ja

ympäristönsuojeluun ja ilmastonmuutokseen liittyviä kysymyksiä. Erityisen painokkaasti nuorisolautakunnan tulisi pohtia saamelaisten kotiseutualueen vetovoimaisuuden kehittämistä ja pohtia saamelaisnuorten aseman parantamista myös saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella. Kansainvälinen saamelaisnuorten välinen yhteistyö on myös hyvin tärkeää ja en näe mitään estettä sille, että saamelaisten yhteisen elimen, Saamelaisen parlamentaarisen Neuvoston, alaisuuteen perustettaisiin yhteispohjoismainen nuoriselin, jos saamelaisnuoret niin haluavat.

Saamelaiskulttuurissa eri sukupolvet ovat perinteisesti yhdessä harjoittaneet perinteisiä elinkeinoja ja oppiminen on tapahtunut vanhemmalta sukupolvelta nuoremmalle. Peruskoulujärjestelmä on muuttanut tilannetta ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen oppiminen on muuttunut ja pääosa elinkeinojen oppimisesta tapahtuu lomilla ja peruskoulun jälkeisissä oppilaitoksissa. Koulumaailma tarjoaa saamelaisnuorille uusia mahdollisuuksia ja erityisen tärkeää olisi taata se, että saamelaiset nuoret voisivat saada myös korkeakoulutusta saamelaisten kotiseutualueella. Samoin tulee turvata perinteisten saamelaiselinkeinojen elinvoimaisuus. Myös koulumaailman tulisi muuttua siten, että saamelaislapset ja nuoret voivat harjoittaa omaa kulttuuriaan ja oppia saamelaiskulttuurin perinteisiä taitoja myös käydessään koulua.

Saamelaisnuoret ja lapset joutuvat kohtaamaan suomalaisesta yhteiskunnasta suurta painetta omaa kulttuuriaan kohtaan. Media välittää kuvaa ns. länsimaisesta nuorisokulttuurista eikä saamelaista nuorisokulttuuritarjontaa ole laajasti Suomen saamelaisalueella. Viime vuosina saamelaisnuorisokulttuurin näkyvimmäksi muodoksi on noussut uusi saamelaismusiikki, josta olen itse hyvin iloinen ja uudet saamelaismusiikin muodot tukevat saamelaisnuorten saamelaista identiteettiä. Jokainen sukupolvi jättää oman jälkensä saamelaiskulttuuriin. On tärkeää saamelaiskulttuurin kehittämisen rinnalla säilyttää ja ylläpitää perinteistä saamelaiskulttuuria ja kulttuurista tietoutta. Perinteet, elinkeinon harjoittamisen tavat ja kulttuurinen tietoutemme sekä kieli erottavat perinteiset elinkeinomme valtakulttuurin elinkeinoista. Saamelaisten elinkeinojen perinteisiä elinkeinon harjoittamisen tapoja on ylläpidettävä ja kehitettävä saamelaiskulttuurin perinteitä kunnioittaen. Saamelaisporonhoidon lumi-, maasto-, paikannimi- ja korvamerkkitietämys on kulttuurista pääomaa kuten myös poronhoidon harjoittamisen malli perinteisine laidunkiertojärjestelmineen. Tämä on saamelaisporonhoidon kulttuurista ydintä, jonka tulee säilyä. Suomen valtion poronhoito- ja tukipolitiikka yhdenmukaistaa poronhoitoa Suomessa, mutta meidän saamelaisten on tätä vastustettava. Jos menettämme saamelaisporonhoidon kulttuurisen pääoman, mikä on saamelaiskulttuurin ja saamelaisporonhoidon tulevaisuus?

Saamelaisporonhoidon lisäksi meidän ja saamelaisnuorten on turvattava saamen käsityön, taidekäsitöemme tulevaisuus ja elinmahdollisuudet. Saamelaiskäsitö heijastaa kulttuurimme luontosidonaisuutta ja monikulttuurisuutta. Nuoria saamelaisia saamen käsityöntekijöitä tarvitaan lisää ja saamelaiskäsitöön suoja on turvattava. Olen huolissani siitä kehityksestä, että saamen käsityötä opiskelee, tekee ja markkinoi yhä useammin suomalainen käsityöntekijä. Sámi Duodi on tärkeää kulttuuriperintöämme, jonka tulee tuoda elanto saamelaisille. Onneksi Sámi Duodji merkki takaa saamen käsityön aitouden.

Eri puolilla saamelaisaluetta on epätasa-arvoiset mahdollisuudet päästä toisen ja korkeamman asteen koulutukseen. Olisi tärkeää, että kaikilla saamelaisnuorilla olisi asuinpaikasta riippumatta mahdollisuus päästä koulutukseen saamelaisten kotiseutualueella omassa asuinkunnassaan. Toisen asteen koulutus myös saamelaiselinkeinoissa ja käsitöissä on pääosin suomenkielistä, mikä ei tue saamelaiskulttuurin tulevaisuutta eikä turvaa saamen kielen ja kulttuurin jatkuvuutta. Saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella olevien saamelaisnuorten mahdollisuudet päästä saamenkielen ja –kulttuurin mukaiseen koulutukseen ovat vielä heikommat. Haasteet ovat suuria, mutteivät mahdottomia, ja toivoisinkin saamelaisnuorilta ennakkoluulottomia ehdotuksia tilanteen parantamiseksi.

Internet tarjoaa uusia mahdollisuuksia osallistuttaa nuoria Saamelaiskäräjien toimintaan ja tarjoaa nuorille virtuaalisia kohtaamispaikkoja. Facebookissa on jo nykyisin erilaisia saamelaisnuorten ja –järjestöjen yhteisöverkostoja. Toivoisin, että saamelaisnuoret kehittäisivät Saamelaiskäräjien yhteyteen erilaisia virtuaalisia nuorten kohtaamispaikkoja henkilökohtaisia kohtaamispaikkoja unohtamatta.

En halua kasata teille nuorille liian paljon paineita vaikka Saamelaiskäräjät odottaakin teiltä paljon ja haluamme tukea nuorten osallisuutta ja esityksiä. Kunnissa on pitkään toiminut nuorisovaltuustoja ja nuorisovaltuustoilla toimii yhteinen katto- ja neuvontajärjestö. Kokemuksia, hyviä ja huonoja on nuorisovaltuustotoiminnasta saatu. Huonot kokemukset koskevat yleensä sitä, että nuorisovaltuustolle ei ole annettu aitoa päätäntävaltaa. Näin ei saa tapahtua Saamelaiskäräjillä. Saamelaiskäräjät on saamelaisten eduskunta ja perustettavan nuorisuelimen painoarvo on sen mukainen.

Arvoisat nuoret, ministeri Wallin ja hyvät arvovieraat,

Olen hyvin iloinen saamelaisnuorten aktiivisesta panostuksesta saamelaisnuorten aseman parantamiseksi. Haluan että teette oman mallisensa ja näköisenne nuorisuelimen. Poliitiikka ja yhteisten asioiden hoitaminen voi näyttäytyä tylsältä ja kuivalta. Haluisinkin muistuttaa että teidän nuorten ei tarvitse seurata kaikessa vanhempien sukupolvien mallia vaan muistakaa, että yhteisten asioiden edistämisen tulee olla antoisaa ja mielellään myös hauskaa. Tietyt hallinnolliset velvoitteet on aina virallisissa elimissä täytettävä, mutta muuten toimintamalli on vapaa. Saamelaiskäräjät odottaa teiltä paljon ja annamme teille kaiken tukemme jotta voimme edistää saamelaisnuorten asemaa Suomessa. Kiitos että olen saanut tuoda Saamelaiskäräjien tervehdyksen tähän tilaisuuteen.